

Georges Levezan: un student român în mișcarea anarhistă internațională

A. Răvășel

2022

Cuprins

Fragment din „Manifest către studenții din întreaga lume”	4
---	---

Născut într-o familie înstărită din Bacău în 1867 (sau, după alte surse, 1869), Georges Levezan (sau Gheorghe Livezean) a ajuns la Paris în 1887 pentru a studia matematica. Aici a înființat Grupul Internațional al Studenților Anarhiști („Groupe international d'étudiants anarchistes”) și a scris un „Manifest către studenții din întreaga lume”. Tipărit în 40.000 de exemplare, acesta a fost distribuit împreună cu *La Révolte*, publicație anarhistă din Paris editată de Jean Grave.

Levezan a fost apropiat și de colectivul care scotea periodicul anarho-comunist *Răzvrătirea* din Focșani (1891), fiind în același timp colaborator *La Révolte*. La începutul anului 1889, în timp ce se îndrepta spre România pentru a-și vizita familia, a fost arestat la granița elvețiano-austriacă. În bagajele sale poliția a găsit mai multe numere din *Le Révolté*, publicație scoasă de Piotr Kropotkin în Elveția, și din *La Révolte*.^{*} A fost totuși eliberat la scurt timp după aceea, autoritățile austriece fiind informate că Levezan era fiul unui deputat român.

Arestat din nou în Franța, în ajunul manifestației de 1 mai din 1890, Levezan a fost acuzat de „incitare la revoltă” și „propaganda socialistă” pentru publicarea manifestului adresat studenților, iar la 28 mai 1890 a primit ordin de expulzare din Franța. Într-o scrisoare publicată în *La Révolte* (nr. din 14 iunie 1890), Levezan relatează astfel experiența expulzării:

Luni am plecat din depou într-o trăsură, legați doi câte doi cu cătușe. Eu eram cu tovarășul Consorti. Când am ajuns la Gare du Nord, am schimbat trăsura pe vagonul de detenție. De îndată ce ușile s-au închis, cătușele ne-au fost desfăcute și am fost duși în celule. Abia ne puteam mișca. Am stat așa de luni seara până miercuri dimineața! Miercuri dimineața am coborât, așadar, din tren și, încătușați iarăși câte doi, am traversat orașul pe jos pentru a merge la jandarmeria din Tourcoing, unde am petrecut trei ore și jumătate. Puși din nou în lanțuri și însoțiți de un jandarm și de un brigadier, ne-am îndreptat spre frontiera belgiană. Am fost predați în mâinile jandarmilor belgieni. Am fost supuși unui interogatoriu [la un comerciant de vinuri]. Belgienii aveau dreptul să intre în Belgia, dar „străinii” erau întorși înapoi în Franța. Pentru că nicio țară nu ne dorea, am fi rămas în zona neutră, dacă jandarmii ne-ar fi permis să rămânem acolo. Dezlegarea acestei probleme ne-a venit tot de la jandarmii belgieni: să intrăm în Belgia pe altă cale, cu riscul însă de a fi prinși de alți jandarmi. După-amiază, jandarmii și-au luat puștile, ne-au condus câțiva pași spre hotar, spunându-ne pe un ton solemn: „Aici este Franța, unde trebuie să vă întoarceți”; iar apoi au revenit la negustorul de vinuri. Noi am pornit însă în altă direcție pentru a ajunge la Moucron, iar de acolo am luat trenul spre Bruxelles, unde am sosit seara.

Levezan a ajuns într-un final la Geneva, în Elveția. Numele său a apărut pe o listă de anarhiști întocmită de poliția feroviară pentru „supravegherea frontierelor”. La Geneva, a participat la mai multe adunări și manifestații ale anarhiștilor și a fost pentru o vreme profesor de matematică.

În vara anului 1891, a încercat împreună cu alți anarhiști să participe la Congresul socialist din Bruxelles. Delegații anarhiști au fost însă împiedicați să participe la lucrările congresului dominat de social-democrați și, într-un final, au fost expulzați din Belgia cu ajutorul poliției. Episodul este relatat și în ultimul număr din *Răzvrătirea*.

În ianuarie 1894, numele său a apărut într-o listă de corespondenți ai ziarelor anarhiste întocmită de poliția franceză.

În 1897, Gheorghe Levezan, aflat în România, îi trimite lui Max Nettlau câteva corecturi la volumul *Bibliographie de l'anarchie*, publicat de istoricul libertar la Bruxelles. Lucrarea cuprinde și un capitol dedicat publicațiilor anarhiste din România de la acea vreme.

O vreme îndelungată Levezan dispare, reapărând în 1935, la Paris. Între timp reușise să-și ia cetățenia franceză, câștigându-și existența, se pare, din colaborarea la diferite publicații franceze. Ultimii ani ai vieții și-i petrece însă în mizerie. Își pierde casa pe care o avea în Ile de France și trăiește în condiții tot mai grele, alături de Carmen Mathieu, artistă pariziană. Aceasta se sinucide în 1935, înecându-se în Sena. Levezan e interogat de autorități în legătură cu moartea acesteia, iar mai apoi arestat pentru „vagabondaj”.

Nu se cunosc împrejurările sau locul morții lui Georges Levezan.

***

Fragment din „Manifest către studenții din întreaga lume”

Manifest către studenții din întreaga lume (1890)

Tovarăși,

Este limpede că azi chestiunea socială se impune atenției oricărui spirit cultivat sau necultivat și tuturor oamenilor de suflet. Doar oamenii politici, miniștrii și, uneori, profesorii oficiali o privesc neîncredere și părtinire; căci în orice îmbunătățire a vieții muncitorilor ei văd o injurie la adresa privilegiilor de care se bucură, o amenințare la adresa intereselor lor. Sunt atât de obișnuiți să considere că societatea nu există decât pentru propriul folos, pentru propria satisfacție și preamărire încât, la fel ca toate clasele dominante, la fel ca patricienii romani și stăpânii feudali, pretind că doar acea societate este posibilă care le permite unor intriganți și escroci desăvârșiți să-i guverneze pe așa-ziii cetățeni liberi.

Noi, care suntem tineri, avem prea multă încredere în umanitate, în forțele și resursele sale pentru a putea să acceptăm că e condamnată să îndure pe vecie trista-i soartă actuală.

Studiul istoriei ne-a învățat că e în firea claselor conducătoare și avute să se opună oricărui progres, până și celui mai justificat, că adevărul este mereu de partea celor persecutați și a răzvrătiților și că adevărul ajunge mereu să triumfe.

.....

Nu mai trebuie, nu mai vrem, nici nu mai putem să rămânem spectatorii impasibili ai luptei care se dă azi în jurul nostru. Bariera de prejudecăți care ne împiedică să comunicăm cu muncitorii, să-i recunoaștem drept frați, să-i înțelegem și să fim înțeleși de ei, să fraternizăm și să ne intrajutorăm, dorim s-o depășim, s-o distrugem. Ne dorim să îmbrățișăm cauza muncitorilor, care este și cauza noastră; căci este cauza libertății și a progresului.

Să ne amintim de vremurile când studentul liber purta din loc în loc flamura adevărului și a răzvrătirii și știa să înfrunte persecuțiile și chiar moartea. Să readucem la viață, dacă e posibil, acele vremuri. Iar dacă nu se poate, să știm măcar să luptăm alături de proletar, care nu se luptă doar pentru a se elibera pe sine din mizerie și servitute, ci și pentru a asigura umanității întregi un viitor de libertate și bunăstare.

Trăiască Revoluția Socială!

Trăiască Cauza Muncitorilor!

Trăiască Anarhia!

Grupul Internațional al Studenților Anarhiști

Notă: În 1879, la îndemnul și cu susținerea lui Élisée Reclus, Piotr Kropotkin a decis să scoată *Le Révolté*, care a început să apară la Geneva. În 1883, în urma condamnării sale la închisoare în Franța, Piotr Kropotkin i-a încredințat editarea periodicului lui Jean Grave. Confruntat cu dificultăți financiare, dar și cu hărțuirea din partea poliției, acesta a decis să mute redacția la Paris, schimbând numele ziarului în *La Révolte*, titlu sub care a apărut din 1887. Începând cu 1895, publicația s-a numit *Les Temps Nouveaux*, devenind una din principalele publicații anarhiste ale vremii. La *Les Temps Nouveaux* au colaborat o vreme și Iuliu Neagu-Negulescu și Matei Dimitriu, anarhiști din cercul lui Panait Mușoiu.

Surse principale consultate:

Colecția *Răzvrătirea* (1891), Anarhiva.

Gheorghe Levezan (1869-?), *Ateneu Libertari Estel Negre*.

Groupe international d'étudiants anarchistes (Gheorghe Levezan), „Manifeste aux étudiants du monde entier (1890),” Anarhiva.

Levezan (ou Lavezan), Georges, în *Dictionnaire des militants anarchistes*.

Marianne Enckell, „Georges Levezan”, în *Le Maitron. Dictionnaire des anarchistes*.

Biblioteca Anarhistă

A. Răvășel
Georges Levezan: un student român în mișcarea anarhistă internațională
2022

Pre luat la 13.01.2023 de la <https://pagini-libere.ro/>

ro.theanarchistlibrary.org